

УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІНСТИТУТ ЕКУМЕНІЧНИХ СТУДІЙ

Магістерська програма екуменічних наук

МАС-МЕДІЙНІ КОНКУРСИ:

ПСИХОЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ

(НА ПРИКЛАДІ «РЕПОРТЕРА НАДІЇ» В УКРАЇНІ)

Магістерська робота

Студент: Наталія Галевич

Науковий керівник: Ігор Скленар

канд. наук із соц. комунікацій

Львів – 2010

Зміст

Вступ.....	С. 3–8
Розділ 1. Журналістика в контексті психолінгвістики	
1. 1. Психолінгвістика як наука.....	С. 9–18
1. 2. Картина християнського світу через призму лінгво-психологічних помилок.....	С. 18–27
1. 3. Лінгвістичні та психологічні передумови мовлення.....	С. 28–33
Розділ 2. Феномен мас-медійних конкурсів	
2. 1. Форми заохочення журналістів до якісного мислення в Україні та світі.....	С. 34–46
2. 2. Психолінгвістичний аналіз положень найновіших журналістських конкурсів.....	С. 46–58
Розділ 3. Конкурс “Репортер надії” в Україні: на шляху до якісного мислення	
3. 1. Проведення конкурсу в Україні як передумова формування соціального екуменізму.....	С. 59–71
3. 2. Вияви надії та суспільної єдності у матеріалах переможців конкурсу.....	С. 71–88
Висновки.....	С. 89–94
Список використаної літератури.....	С. 95–98
Додаток 1.....	С. 99–100
Додаток 2.....	С. 101
Додаток 3.....	С. 102
Додаток 4.....	С. 103
Додаток 5.....	С. 104–106
Додаток 6.....	С. 107–108
Додаток 7.....	С. 109–110
Додаток 8	
Додаток 9	

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В ХХІ ст. виникли нові реалії та нові умови для розвитку засобів суспільної комунікації (ЗСК). Розвиток новітніх технологій дозволяє людям вийти на новий рівень комунікування. У цьому процесі мають місце позитивні і негативні аспекти. Те, що створила людина для добра людини, згодом перетворила на те, що згубно впливає на неї, на її світогляд, на картину світу загалом, під тиском чого відбуваються непорозуміння, конфлікти, війни, церковні розколи. І не останню роль у цьому відіграють саме ЗСК. Тому світова громадськість вже давно почала вживати заходів для змін на краще у цій ситуації. Сьогодні все частіше журналістів спонукають писати якісно, і роблять це різними методами: від гонорару до найпрестижнішої у сфері журналістики премії – Пулітцерівської.

Україна також намагається включитися у нові комунікативні процеси сучасного світу. Ввівши в пошук світової павутини словосполучення «конкурси для журналістів», одержимо безліч покликів на такі заходи. Але і тут виникають різні запитання, які ставлять під сумнів чесність, а головне – дієвість конкурсів. До прикладу, мета конкурсу, спосіб його проведення, добір матеріалів, спосіб визначення переможців. Чи насправду вони такі чесні та прозорі, чи навіть тут вибирають не талант, не правду, не моральність, не людяність, а вважають ці мас-медійні заходи простою формальністю, в якій переважає суб'єктивізм журі?

На це та інші, пов'язані з ним запитання, може відповісти така наука як **психолінгвістика**. Вона лежить між двома площинами людини – мовою та психологією. Її методи дають можливість визначати мотиви поведінки, виражені вербально і невербально. Отже, за допомогою такої науки, як психолінгвістика, ми можемо простежити, як мова стає засобом вияву психології індивіда, який не відділений від суспільства, а є його невід'ємним компонентом і відображає певні

процеси, настрої, тенденції. При цьому утворюється особливий зв'язок: окремий індивід формує ці настрої та тенденції як на мовному, так і на психологічному рівні, а певні висловлювання впливають на його мову і психологію.

Ще одне з важливих питань, якому, на мою думку, доконечно приділити увагу в дослідженні, – це християнська психолінгвістика. Це нове для мовознавства поняття, але, на моє переконання, цілком виправдане. Адже християнство – це не філософія, це мислення, життя у вертикальній, а не горизонтальній площині. Це психологія та лінгвістика, яка направлена на прославу Бога, на цінність кожної людини, на світове благо, спасіння всіх та вічне життя. Християнськість виявляється не лише у релігійних ЗСК, а й у світських. Адже моральність покликані пропагувати всі мас-медіа, без найменшого винятку, і це задекларовано в чисельних документах з журналістської етики, документах релігійних організацій.

Сьогодні в Україні намагаються компенсувати те, що було втрачено під час атеїстичного панування комуністичної влади різними способами: недільні школи, навчальні заклади християнського спрямування, релігійна періодика та інші види ЗСК. Отже, Україна шукає нового підґрунтя для свого розвитку на всіх рівнях. І не останню роль у цьому повинні відіграти особистості (еліта), і мовна еліта також.

Ще одне питання на порядку денному – це екуменічні настрої, які все більше охоплюють християнський світ. До прикладу, такими яскравими виявами екуменічного руху є зустріч патріарха Константинополя Афінагора I та папи Павла VI, II Ватиканський собор, тижні молитов за єдність християн. Це знакові події, про які знає громадськість. Але є також багато інших, менш сенсаційних, але дуже ефективних. Йдеться про екуменізм на рівні суспільства (соціальний, духовний), який буде підвалини для правдивого екуменізму, що передбачає сопричастя всіх християнських церков.

В Україні чи не провідна роль в екуменічному русі належить Українській Греко-Католицькій Церкві, Українському католицькому університету та Інституту екуменічних студій. Саме останній з перерахованих був ініціатором таких великих проектів, як Екуменічні соціальні тижні, семінари щодо спільної дати святкування Пасхи, врешті, конкурсу для журналістів «Репортер надії».

Мета цієї магістерської роботи – різносторонньо проаналізувати мас-медійні конкурси в християнській психолінгвістичній площині для фахівців мас-медіа (на прикладі конкурсу «Репортер надії» в Україні). При цьому зауважу, що мовознавці, заторкуючи питання мовної особистості, психолінгвістики, не враховують християнського аспекту, який, на мою думку, відіграє чи не найбільше значення. Особливо, якщо брати до уваги екуменічні діалоги, які стають все більш актуальними і доконечними.

Реалізація названої мети передбачає вирішення *таких завдань*:

- 1) показати, як за допомогою психолінгвістики можна дослідити суспільні настрої, які формують працівники ЗСМ;
- 2) показати, як різні засоби заохочення журналістів впливають на якість їхньої роботи;
- 3) проаналізувати програми-повідомлення різних світських і релігійних мас-медійних конкурсів та визначити головні ідеї, які вони пропагують;
- 4) на прикладі конкретного конкурсу – «Репортери надії» – висвітлити специфіку, проблематику та організацію конкурсу;
- 5) виявити психолінгвістичні помилки та запропонувати шляхи їх усунення;
- 6) запропонувати можливі шляхи покращення психолінгвістичної картини конкурсу «Репортера надії».

Основну увагу зверну на небезпеки, які криють у собі психолінгвістичні помилки мовців, і до чого вони призвели у християнстві (розколи та шляхи виходу з них).

Заторкну питання онтологічних витоків поняття надії, розглядаючи її крізь призму вчень апостола Павла, св. Августина та св. Йоана Золотоустого, і порівняю це розуміння з баченням філософів та вчених різних періодів. Це дасть можливість усвідомити значення назви конкурсу та суть його проведення. Зверну також увагу, за допомогою яких саме засобів лінгвістики можна формувати позитивне християнське осмислення світу.

Об'єктом дослідження цієї магістерської роботи є положення-повідомлення конкурсів за обраний період дослідження та журналістські матеріали конкурсу «Репортер надії», які стали переможцями конкурсу.

Предметом нашої роботи є психолінгвістичний аспект діяльності мовця.

Хронологічні рамки дослідження: 2009 рік – час проведення першого конкурсу «Репортер надії» в Україні, січень-березень 2010 року – період оголошення конкурсів для журналістів.

У цій магістерській роботі застосовано такі наукові методи: описовий, порівняльний, аналізу, самостереження, експерименту, гіпотези та низка інших.

Теоретичною основою для написання цієї роботи стали такі праці: *Культура фахової мови журналіста* М. Яцимірської, *Культура усного мовлення* Сербенської О., *Основи психолінгвістики* А. Леонтьєва, *Комунікативні аспекти психо-лінгвістичного програмування* М. Ковальської. При цьому зазначу, що дослідників психолінгвістики на сьогодні є багато. Згадати хоча б американську осгудську школу, Дж. Міллера, А. Леонтьєва, Бодуена де Куртєньє, В. фон Гумбольдта, а серед українських – сучасних дослідниць О. Федик та М. Яцимірську (Львівський національний університет ім. І. Франка). Вони напрацьовували загальнотеоретичні аспекти та дослідили окремі напрямки цієї теми. Проте мені не вдалося знайти жодної публікації, присвяченої питанню психолінгвістичного аналізу мас-медійних конкурсів, яка б враховувала християнські основи та принципи. Якщо врахувати християнський аспект, то це

практично малодосліджена сфера в філології та в журналістиці. беру на себе сміливість об'єднати напрацьовані раніші положення з питань мовної особистості та психолінгвістики і розглянути їх крізь призму християнської традиції.

Також для проведення психолінгвістичного аналізу послужили практичні матеріали – програми і положення мас-медійних конкурсів, деякі важливі публікації в українській періодиці, виступи на радіо, телебаченні тощо.

Структура. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків і списку використаних джерел. Для кращої систематизації всього матеріалу, теоретичного і практичного, їх (розділи) поділено на підрозділи.

У першому розділі наукової розвідки «Журналістика в контексті психолінгвістики» висвітлено розвиток психолінгвістики як науки (за допомогою різних наукових течій) та її вплив на формування лінгвістичної та психологічної картини християнського світу.

Другий розділ «Феномен мас-медійних конкурсів» висвітлює різні методи для реалізації якісного мислення журналіста. У цій частині роботи досліджую також декларації конкретних організаторів, зокрема положення про конкурси в Україні та світі й аналізую їх з психолінгвістичного погляду.

Третій розділ роботи «Конкурс „Репортер надії“: на шляху до якісного мислення» розкриває особливості організації та проведення мас-медійного заходу в Україні такого плану. У ньому коротко висвітлено зміст журналістських матеріалів-переможців. Також показано суспільний настрій через журналістську психологію, яку відображає його мова. У кінці цього великого за обсягом розділу коротко запропоновано можливі шляхи вдосконалення організації та проведення мас-медійних конкурсів, зокрема й «Репортера надії».

Наприкінці магістерської роботи вміщено додатки – повідомлення-положення конкурсів, зокрема «Репортеру надії», а також матеріали, які здобули перші місця. Вони послужать доброю ілюстрацією для психолінгвістичного аналізу у цій роботі.

Практичне значення роботи. Напрацювання і положення, запропоновані у цій роботі, можуть прислужитися для теоретиків-мовознавців, які займаються психолінгвістичним аналізом і враховують християнський аспект у своїх дослідженнях. Не менш цінними вважаю пропозиції – шляхи покращення проведення мас-медійних конкурсів, з яких можуть скористати в майбутньому як організатори конкурсу «Репортеру надії», так й інших подібних заходів. Автор не ставила у дослідженні завдання знайти і запропонувати шляхи для екуменічного діалогу, але частково він заторкує небезпеки, які призводили до церковних розколів та показує “гострі кути”, про які потрібно знати та яких треба остерігатись.